

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

(SUGGESTIONS FOR THE IMPROVEMENT OF THE TEACHING OF THE SOCIAL
STUDIES IN THE LOWER SECONDARY SCHOOL)

โดย

นางสาว สุปราณี โคตรจรัส ค.บ.

005875

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต
ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนกวิชามัธยมศึกษา

ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้คือจะศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ประสบขณะเรียนและสอนวิชานี้ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะสายสามัญ เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนวคิดที่จะปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาให้ดีขึ้น

ในการดำเนินงาน ผู้เขียนได้ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังครูและนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลทั้งโรงเรียนชาย โรงเรียนหญิง และโรงเรียนสหศึกษา ในจังหวัดพระนคร รวม 18 โรงเรียน จำนวนประชากร 1164 คน ครู 100 คน และนักเรียน 1064 คน และวิเคราะห์ผลโดยคิดเป็นร้อยละ และเสนอในตาราง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ปรากฏว่า ครูและนักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา แต่การสอนยังมีประสิทธิภาพน้อย ซึ่งมีปัญหามาจากความไม่สมดุลระหว่างเนื้อหาของหลักสูตร การกำหนดคะแนน และการกำหนดเวลาเรียนสำหรับวิชานี้ ภาระทางการสอนของครู เช่น สอนมากชั่วโมง สอนแทนมาก และมีงานพิเศษที่ต้องทำ ทำให้ครูไม่มีเวลาเตรียมการสอนให้ดี ครูประสบปัญหาในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนของโรงเรียน และความขาดแคลนอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญของครูอีกอย่างหนึ่งก็คือ นักเรียนไม่ค่อยสนใจและไม่อยากเรียนวิชาสังคมศึกษา นอกจากนี้ได้พบว่า หนังสือแบบเรียนยังไม่เหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาวิชา และสภาพหนังสือ หนังสืออ่านประกอบสำหรับนักเรียนมีน้อยเกินไป โรงเรียนส่วนมากมีห้องสมุด แต่ครูและนักเรียนเห็นว่าห้องสังคมศึกษาเป็นสถานที่ที่จะเรียนวิชานี้ได้ดีที่สุด ซึ่งหาได้ในนอกรั้วโรงเรียน ครูส่วนใหญ่เข้าใจความมุ่งหมายของการวัดผลดี และวัดผลตามระยะเวลาที่โรงเรียนกำหนด ทั้งครูและนักเรียนชอบขอทดสอบแบบปรนัย และ อัตนัยผสมกัน

กติกกรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชา
สังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สายสามัญ ในโรงเรียนรัฐบาล จังหวัดพระนคร ผู้เขียน
ได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรูญทัศน์ พุกกะมาน ในการให้
คำแนะนำชี้แจงและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุนในการเขียนตั้งแต่ต้น
จนสำเร็จด้วยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดโดยตลอด สำหรับในขั้นระเบียบวิธีการวิจัยและ
การคำนวณนั้น ผู้เขียนได้รับความกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ ประคอง วรรณสุต อีกด้วย
ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง อาจารย์ใหญ่ และอาจารย์ ตลอดจนนักเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ผู้
เขียนได้ส่งแบบสอบถามไป ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้เขียนขอขอบพระคุณและขอขอบคุณทุก
ท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ส.ค.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
รายการตารางประกอบ.....	ข
บทที่	
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาและวัตถุประสงค์.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความ.....	4
วิธีดำเนินงาน.....	5
ความจำกัดของการวิจัย.....	7
คุณค่าของการวิจัย.....	7
2. รายงานการวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง.....	9
3. วิธีดำเนินงานและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	29
4. ย่อความ สิ่งที่ค้นพบ อภิปรายผล สรุปความ ข้อเสนอแนะ.....	296
บรรณานุกรม.....	237
ภาคผนวก.....	341

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1.	จำนวนครูชายและหญิงที่ตอบแบบสอบถาม.....	34
2.	อายุของครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา.....	35
3.	สถานะการสมรสของครูสอนวิชาสังคมศึกษา.....	37
4.	จำนวนครูตอบแบบสอบถามแยกตามวุฒิ.....	38
5.	ระดับชั้นที่ครูวิชาสังคมศึกษาสอน.....	40
6.	ระยะเวลาที่ครูได้ทำการสอนวิชาสังคมศึกษามาแล้ว.....	42
7.	จำนวนนักเรียนที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาต้องสอนในปีการศึกษา.....	44
8.	วิชาในหมวดสังคมศึกษาที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาชอบมากที่สุด เรียงตามลำดับ- มากน้อย.....	47
9.	วิชาอื่นที่ครูสังคมศึกษาต้องสอนควบคู่ไปกับหมวดวิชาสังคมศึกษา.....	50
10.	จำนวนชั่วโมงที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาต้องสอนรวมทุกวิชาในแต่ละสัปดาห์....	52
11.	เหตุผลที่ครูต้องสอนวิชาสังคมศึกษา.....	54
12.	เหตุผลที่ครูไม่ชอบสอนวิชาสังคมศึกษา.....	56
13.	ชนิดของงานพิเศษที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาของท่านนอกเหนือจากชั่วโมงที่สอน- ตามปกติ.....	58
14.	ความเพียงพอของรายได้จากการเป็นครูประจำ.....	60
15.	ชนิดของรายได้พิเศษของครูวิชาสังคมศึกษา.....	61
16.	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน....	64
17.	เหตุผลที่ครูต้องการมีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอนวิชาสังคมศึกษา....	66
18.	ความบอยที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำประมวลการสอน....	68
19.	ประเภทของประมวลการสอนที่ครูกำลังใช้อยู่.....	69
20.	ความบอยของการคัดแปดงและเพิ่มเติมจากประมวลการสอนในการสอนแต่ละ ครั้ง.....	70

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21.	วิธีแก้ปัญหาเมื่อครูสอนไม่ทันตามหลักสูตร.....	71
22.	บุคคลที่ทำการเลือก และจัดเนื้อหาวิชาตลอดจนวัสดุการสอน.....	73
23.	บุคคลที่ดำเนินการวางโครงการสอนและกิจกรรมเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา.....	74
24.	วิธีการสอนวิชาสังคมศึกษาของครู.....	76
25.	วิธีที่ใช้ในการดำเนินการสอนวิชาสังคมศึกษาของครู.....	78
26.	หมวดวิชาต่าง ๆ ที่ครูสังคมศึกษาสอนให้สัมพันธ์กับหมวดวิชาสังคมศึกษา...	80
27.	ลักษณะการเตรียมการสอนของครู.....	82
28.	การใช้เวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้าแต่ละครั้ง.....	83
29.	นิสัยและทัศนคติที่ครูสร้างให้แก่เด็กในการสอนแต่ละครั้ง.....	85
30.	วิธีการที่ครูจะสร้างนิสัยและทัศนคติแก่เด็ก.....	87
31.	ปัญหาในการสร้างนิสัยและทัศนคติแก่นักเรียน.....	89
32.	ความเห็นของครูวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับการให้ที่บ้านวิชาสังคมศึกษแก่นักเรียน.....	91
33.	โอกาสที่ครูสังคมศึกษาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม.....	93
34.	ปัญหาที่ครูสังคมศึกษามาประสบในขณะที่ทำการสอน.....	94
35.	บุคคลที่ครูสังคมศึกษาขอความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาในการสอน.....	97
36.	สุขภาพของครูที่มีผลต่อการสอน.....	99
37.	สภาพความบกพร่องทางร่างกายที่อาจมีผลต่อการสอนของครู.....	100
38.	ความรู้ลึกของครูเมื่อสอนจบบทเรียนแต่ละครั้ง.....	102
39.	สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการสอนของครูมากที่สุดในปัจจุบัน.....	104
40.	ปัญหาที่ครูประสบในการสอนวิชาสังคมศึกษา.....	106

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
41.	ความสนใจในการปรับปรุงการสอนของครู.....	108
42.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับระดับความรู้ในวิชาสังคมศึกษาของตนเอง.....	109
43.	ความบอยของการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนในการวางโครงการเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์และการจัดกิจกรรม.....	111
44.	กิจกรรมที่ครูจัดสำหรับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา.....	113
45.	ปัญหาที่ครูประสบจากการที่ครูจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง.....	115
46.	ปัญหาที่ครูประสบในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร.....	117
47.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้อุปกรณ์การสอน.....	119
48.	ความคิดเห็นเกี่ยวกับความบอยของการใช้อุปกรณ์การสอนและกิจกรรม.....	121
49.	ประเภทของอุปกรณ์การสอนที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาเคยใช้.....	122
50.	ความสะดวกที่ครูสังคมศึกษาได้รับในการใช้อุปกรณ์การสอนของโรงเรียน.....	124
51.	แหล่งที่ครูหาความรู้เพิ่มเติม.....	125
52.	ปัญหาของครูเกี่ยวกับวิธีใช้และการสร้างอุปกรณ์.....	127
53.	ปัญหาที่ครูสังคมศึกษาพบในการใช้อุปกรณ์การสอน.....	129
54.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาการใช้หนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	131
55.	ประเภทหนังสือที่ครูใช้อ่านประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา.....	134
56.	ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการวัดผลวิชาสังคมศึกษา.....	136
57.	วิธีวัดผลวิชาสังคมศึกษาที่ครูใช้.....	138
58.	ประเภทของข้อทดสอบที่ครูคิดว่าควรนำมาใช้เพื่อการวัดผล.....	141
59.	การกำหนดระยะเวลาที่ครูใช้เพื่อการทดสอบ.....	143
60.	ปัญหาการวัดผลที่ครูสังคมศึกษาประสบ.....	145
61.	ประเภทของสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่โรงเรียนมี.....	148
62.	ลักษณะของห้องเรียนที่ครูคิดว่าเป็นอุปสรรคต่อการเรียน.....	150

รายการต่างประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
63.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา.....	152
64.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา..	154
65.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้วิชาสังคมศึกษาของนักเรียน.....	155
66.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนในขณะที่เรียนวิชาสังคมศึกษา	156
67.	ปฏิกิริยาของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรม และการใช้อุปกรณ์ของครู.....	158
68.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสนใจและความเอาใจใส่ที่ผู้ปกครองนักเรียน มีต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน.....	160
69.	ลักษณะของนักเรียนที่ครูเห็นว่ามียผลต่อความสามารถในการเรียนวิชาสังคม- ศึกษาให้ได้ดี.....	162
70.	ความสนับสนุนที่ครูสังคมศึกษาได้รับจากผู้บังคับบัญชา.....	164
71.	ความเข้าใจที่ผู้บังคับบัญชาในโรงเรียนมีในตัวครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา.....	166
72.	วิธีการที่ผู้บังคับบัญชาสนับสนุนการเพิ่มความรูของครู.....	167
73.	ปัญหาที่เกิดจากการเรียนเพื่อเพิ่มวุฒิของครู.....	169
74.	ความสนับสนุนที่ครูได้รับจากผู้บังคับบัญชาในเรื่องวิธีสอนและการใช้อุปกรณ์- การสอนใหม่ ๆ.....	171
75.	การจัดให้มีการประชุมพิเศษของผู้บริหารเกี่ยวกับการสอน.....	172
76.	ระยะเวลาที่ครูต้องการให้มีการอบรมครูและนิเทศการศึกษา.....	173
77.	สิ่งที่ครูสังคมศึกษาต้องการให้ช่วยเหลือจากการอบรม และนิเทศการศึกษา.	174
78.	เกณฑ์ของความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน.....	176
79.	ทัศนคติของครูที่สอนวิชาอื่นต่อครูสังคมศึกษา.....	177
80.	ความร่วมมือที่ครูสังคมศึกษาได้รับจากเพื่อนครู.....	178
81.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนแต่ละครั้ง..	180
82.	ลักษณะของการสอนรายวิชาในหมวดวิชาสังคมศึกษาของครู.....	181
83.	เวลาที่ครูก็คิดว่าจะสอนวิชาสังคมศึกษาได้ดีที่สุด.....	182

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
84.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับอุปสรรคที่ทำให้การสอนวิชาสังคมศึกษาไม่ได้ผลดี	183
85.	ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการใช้ประมวลการสอนวารสาร และคู่มือครู...	186
86.	การปฏิบัติของครูสอนวิชาสังคมศึกษาหลังจากได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา	187
87.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดและปกครองชั้นกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา	189
88.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับผลของการจัดและปกครองชั้นที่ต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา.....	190
89.	สิ่งที่ครูคิดว่าควรปรับปรุงเพื่อทำให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาคืบขึ้น.	195
90.	ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับอุปสรรคในการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา.	199
91.	จำนวนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม.....	209
92.	อายุของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม.....	210
93.	ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา.....	212
94.	รายวิชาในหมวดสังคมศึกษาที่นักเรียนชอบมากที่สุด.....	214
95.	รายวิชาในหมวดสังคมศึกษาที่นักเรียนชอบน้อยที่สุด.....	215
96.	สาเหตุที่นักเรียนไม่ชอบเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	217
97.	สิ่งที่ช่วยส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่โรงเรียนมี.....	221
98.	สถานที่ที่นักเรียนคิดว่าจะช่วยในการเรียนวิชาสังคมศึกษาได้ดี.....	223
99.	ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพของห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	224
100.	ชนิดของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาที่จัดขึ้นในโรงเรียน...	225
101.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียน.....	227
102.	ความคิดเห็นของนักเรียนในการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม.....	228
103.	กิจกรรมที่นักเรียนเคยร่วมจัดเพื่อประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	230
104.	กิจกรรมส่วนใหญ่ที่นักเรียนเห็นว่าครูจัดน้อยที่สุด.....	232
105.	ความรู้ของนักเรียนขณะที่ยังเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	234

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
106. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนของครู.....	236
107. ลักษณะการสอนของครูสังคมศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น.....	238
108. แหล่งความรู้ที่นักเรียนศึกษาเพื่อเพิ่มเติมความรู้วิชาสังคมศึกษา.....	239
109. ความบอยที่นักเรียนได้รับคำแนะนำให้ติดตามข่าวประจำวัน.....	241
110. ปริมาณของหนังสือและเอกสารที่โรงเรียนมีให้นักเรียนค้นคว้าในวิชาสังคมศึกษา.....	243
111. ความบอยของการใช้อุปกรณ์การสอนของครูตามความเห็นของนักเรียน...	245
112. ความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับการที่ครูใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน.....	247
113. ประเภทของอุปกรณ์ที่นักเรียนรู้สึกว่าคุณชอบใช้มากที่สุด.....	249
114. ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์การสอนของครู.....	251
115. ทศนคติของนักเรียนต่อวิชาสังคมศึกษาทั่วไป.....	254
116. ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อครูสอนวิชาสังคมศึกษา.....	255
117. ลักษณะของครูสอนวิชาสังคมศึกษาที่นักเรียนต้องการ.....	257
118. เวลาที่นักเรียนคิดว่าจะเรียนวิชาสังคมศึกษาได้ดีที่สุด.....	259
119. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงที่กำหนดให้เรียนแต่ละสัปดาห์.....	260
120. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเชิญวิทยากรมาช่วยสอน.....	262
121. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับหนังสือแบบเรียนวิชาสังคมศึกษา.....	264
122. ประเภทของหนังสือที่นักเรียนใช้อ่านประกอบวิชาสังคมศึกษา.....	266
123. วิธีการวัดผลของครูที่ใช้วัดผลการเรียนของนักเรียน.....	268
124. วิธีการวัดผลที่นักเรียนคิดว่าเหมาะสมที่สุด.....	270
125. แบบของการวัดผลวิชาสังคมศึกษาที่นักเรียนชอบ.....	272
126. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะของข้อทดสอบที่ควรนำมาใช้ในการวัดผล.....	274

รายการตารางประกอบ (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
127.	วิธีแก้ปัญหาเมื่อนักเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับการเรียน.....	276
128.	ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพการที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน วิชาสังคมศึกษา.....	278
129.	อุปสรรคในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน.....	280
130.	ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับวิธีดำเนินการทดสอบเพื่อการเรียน วิชาสังคมศึกษาโดยอัตนัย.....	284
131.	สิ่งที่นักเรียนคิดว่าควรปรับปรุงเพื่อช่วยให้นักเรียนวิชาสังคมศึกษาค้น	286
132.	ลักษณะของวิธีการสอนของครูที่นักเรียนชอบ.....	288